

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมา

ปัญหา ยาเสพติด เป็นปัญหาที่ร้ายแรงของมนุษยชาติ บั่นทอนเสถียรภาพของประเทศ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ เพราะนอกจากยาเสพติดจะทำลายสุขภาพอนามัยของผู้เสพให้ อ่อนแอลง จนอยู่ในสภาพที่เกือบจะเรียกได้ว่า "ตายทั้งเป็น" แล้ว ยังเป็นผลให้บรรดาผู้ติดยา ซึ่งมี จำนวนนับเป็นแสนเป็นล้านคน ต้องสูญเสียเงินทองค่าซื้อขายเสติดปีหนึ่ง ๆ คิดเป็นเงินมากมายมหาศาล ทั้งยังทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศ และเป็นบ่อเกิดแห่งอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิด เกี่ยวกับทรัพย์สินอีกด้วย

ประเทศไทยนั้น กล่าวได้ว่าเป็นประเทศที่ประสบกับปัญหา ยาเสพติดมากกว่าประเทศใด ๆ ในเอเชียอาคเนย์ ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่บางส่วนทางภาคเหนือติดต่อกับบริเวณที่เรียกว่า "สามเหลี่ยมทองคำ" (ไทย - พม่า - ลาว) ซึ่งเป็นแหล่งที่ผลิตยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก จากลักษณะการประกอบธุรกิจการค้าเสรี และการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ทั้งภายในประเทศ และการติดต่อกับต่างประเทศ จึงเป็นเสมือนตัวเร่งที่ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นไปได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ประกอบกับราคา ยาเสพติดที่จำหน่ายในประเทศไทย มีราคาค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับ ราคาในต่างประเทศแล้ว จึงทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติดประเภทฝิ่น และอนุพันธ์ของฝิ่น เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

ในปัจจุบัน แม้จะยังไม่ทราบว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่แน่นอนเท่าใด แต่จากการสังเกตติดตามสถิติผู้เข้ารับการรักษาบำบัดตามสถานพยาบาลต่าง ๆ หรือจำนวนผู้ต้องโทษของกรมราชทัณฑ์ พบว่ามีสถิติผู้ติดยาเสพติดให้โทษเพิ่มมากขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มว่าการแพร่ระบาดจะมุ่งไปสู่กลุ่ม ประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี ซึ่งเป็นวัยแรงงานที่จัดว่าเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ นับว่าทำให้

ประเทศต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่จะเป็นพลังในการพัฒนาประเทศไทยอย่างน่าเสียดาย^๑

สำหรับในด้านตัวยาที่แพร่ระบาดอยู่ขณะนี้ ก็ได้จำกัดอยู่เฉพาะฝิ่น เฮโรอีน และมอร์ฟีน เท่านั้น แต่กระจายแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศและลักษณะกลุ่มประชากร เช่น

- แอมเฟตามีน หรือที่รู้จักกันในชื่อของยาบ้า ยาซัน จะเป็นที่นิยมกันในกลุ่มผู้ชั้บรรด
บรรทุกและผู้ใช้แรงงาน

- ยาแก้ปวดบางชนิด จะแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มชาวไร่ชาวนา
- สารระเหยต่าง ๆ พวก เบนซิน ทินเนอร์ จะแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่น
- เฮโรอีน มอร์ฟีน จะแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่น และวัยหนุ่ม

ดังนั้น กล่าวได้ว่าปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบของปัญหา
ชนิด ประเภท ตลอดจนตัวยาไปจากอดีตเป็นอันมาก การแพร่ระบาดก็มิได้จำกัดวงแคบอยู่แต่เฉพาะสาร
เสพติดเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงการแพร่ระบาดในรูปแบบของยารักษาโรค หรือสารเคมีที่ออกฤทธิ์ต่อ
จิตและประสาท อีกด้วย

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบลำเลียงขนส่งยาเสพติดในประเทศไทยนั้น พอจะกล่าวสรุป
แบ่งตามภาคได้ดังนี้^๒

- ภาคเหนือ โดยเฉพาะเชียงใหม่ เชียงราย จะเป็นเส้นทางเข้ามาของยาเสพติด
จากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ
- ภาคกลาง เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติดทั้งรายใหญ่ และรายย่อย และ
เป็นจุดสำคัญในการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ และเป็นจุดผ่านของการลำเลียงไปสู่ภาคใต้ และภาค
ตะวันออก

^๑ชวลิต ยอดมณี, "ความร่วมมือระหว่างสำนักงาน.ป.ป.ส. และองค์การภาคเอกชน",
วารสารต่อต้านยาเสพติด ปีที่ 1 เล่มที่ 1 (ม.ค. - มิ.ย. 2528), หน้า 12 - 13.

^๒ภา สารสิน, "การแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย", เรื่องเดียวกัน, หน้า 1-7.

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติด 2 ลักษณะ คือ

(ก) การลำเลียงยาเสพติดมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ล.) ได้แก่ ผื่น เฮโรอีน และกัญชา มีจังหวัดเลยเป็นจุดสำคัญในการลักลอบนำเข้ามาสู่ประเทศไทย

(ข) การลักลอบปลูกกัญชาในพื้นที่บางจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ยโสธร นครพนม มุกดาหาร หนองคาย และจังหวัดอุดรธานี เป็นต้น ดังนั้น การลักลอบค้ากัญชาจึงเป็นปัญหาสำคัญของภูมิภาคนี้อีกด้วย

- ภาคใต้ มีศูนย์การค้ายาเสพติดอยู่ที่ อ.หาดใหญ่ จว.สงขลา เพื่อส่งออกไปต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการลักลอบนำน้ำยาเคมีที่ใช้ในการผลิตเฮโรอีนมาจากมาเลเซีย เพื่อส่งไปยังแหล่งผลิตทางภาคเหนือของไทยอีกด้วย

การแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยนั้น ได้ดำเนินการตลอดมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ประเทศไทยมีนโยบายยกเลิกการสูบฝิ่น และยกเลิกการจำหน่ายฝิ่นทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2504 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (ก.ป.ส.) ขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและประสานงานกับหน่วยต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่การดำเนินงานของคณะกรรมการชุดนี้ ต้องหยุดชะงักและล้มลุกคลุกคลานไปในบางช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล จนกระทั่งต่อมา เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2519 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ในสมัยที่ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ก.ป.ส.)^๓ โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการ นับตั้งแต่นั้นมาการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เคยไร้ระบบและปราศจากทิศทางก็ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จนกระทั่งปัจจุบันได้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) เป็นหน่วยหลัก และได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการกับปัญหายาเสพติดไว้ 4 ประการ คือ^๔

- ด้านการปราบปราม
- ด้านการควบคุมพืชเสพติด
- ด้านการป้องกันยาเสพติด
- ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

^๓พยนต์ พันธุ์ศรี, "อดีต ปัจจุบัน ความเชื่อมั่นของ ป.ป.ส." วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มี.ค. - ส.ค. 2530), หน้า 1 - 5.

^๔เพิ่มพงษ์ เชาวลิต, "สิบปีของสำนักงาน ป.ป.ส." เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีเศษ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้มีเจตนารมณ์อันแน่วแน่และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาเสียดินอย่างจริงจังตลอดมา แม้แต่รัฐบาลชุดปัจจุบันก็เน้นความสำคัญของปัญหาเสียดิน และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ได้กำหนดให้มีแผนป้องกันและปราบปรามยาเสียดินไว้ มีสาระสำคัญสรุปได้ว่าจะเร่งรัดการป้องกันมิให้บุคคลใช้ยาเสียดิน จัดแหล่งการปลูกพืชเสียดินและการผลิตยาเสียดินให้หมดสิ้นไป ปรับปรุงหน่วยงานด้านปราบปรามให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพิ่มผลผลิตพืชเศรษฐกิจทดแทนการปลูกฝิ่นและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน เข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ปัญหาอย่างเต็มที่ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้กำหนดให้มีมาตรการรณรงค์เพื่อต่อต้านยาหรือสารเสียดิน โดยบรรจุไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับแผนเสริมสร้างความสงบสุขของสังคม

ส่วนแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2525 - 2529) ได้กำหนดให้เร่งรัดการป้องกันและปราบปรามยาเสียดินให้โทษอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนและนักเรียน และแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้เพิ่มความเข้มของนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสียดินให้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นไปที่มาตรการด้านชุมชนสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการป้องกันและต่อต้านยาเสียดิน ส่วนด้านการปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสียดิน ก็จะสนับสนุนให้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยยาเสียดินให้โทษ เพื่อให้มีมาตรการลงโทษผู้ผลิต และผู้ค้าอย่างรุนแรงรวมถึงการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดด้วย ซึ่งประเด็นนี้นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ผู้เขียนเกิดความสนใจทำการศึกษา ค้นคว้าวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่า แม้รัฐบาลจะได้ทุ่มเทให้การแก้ปัญหาเสียดินอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ตลอดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานเกือบ 30 ปี แต่ก็ยังไม่สามารถจัดปัญหานี้ให้หมดสิ้นได้อย่างเด็ดขาด และกลับแพร่ระบาดเพิ่มขยายกว้างขวางออกไปอย่างรวดเร็วและรุนแรงยิ่งขึ้น^๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวยาที่ใช้ก็พัฒนาจากฝิ่นมาเป็นเฮโรอีนและมอร์ฟิน วิธีการเสพเปลี่ยนมาเป็นการฉีดเข้าเส้นเลือดตั้งแต่ที่ประจักษ์อยู่ในปัจจุบัน

^๕ ลิขิต เทอดสถิรศักดิ์, "ประวัติของการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสียดิน สำนักงานกรัฎมนตรี", วารสารสำนักงาน ป.ป.ส., ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (ก.ย. 2528 - ก.พ. 2529), หน้า 28 - 29.; ชวลิต ยอดมณี, "แนวโน้มยามเสียดินในอีก 5 ปีข้างหน้า" วารสารต่อต้านยาเสียดิน, ปีที่ 2 เล่มที่ 2 (ก.ค. - ธ.ค. 2529), หน้า 18.

จากสถิติผลการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2520 - 2528 รวม 9 ปี ปรากฏมีแนวโน้มสูงมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 19 ต่อปี และจำนวนของกลางที่จับกุมได้ก็มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะฝิ่นและเฮโรอีน จึงเป็นเรื่องที่น่าจะแน่ใจได้ว่าการแก้ไขปัญหาระงยาเสพติดเท่าที่ได้ ดำเนินการมาแล้วยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่หลายฝ่ายตั้งความมุ่งหวังไว้ ดังปรากฏสถิติผลการจับกุมตามตาราง ที่นำมาแสดงไว้

ตาราง แสดงผลการจับกุมคดียาเสพติดทั่วประเทศ

พ.ศ.	จำนวน		น้ำหนักของกลาง (ก.ก.)		
	คดี/ราย	ผู้ต้องหา/คน	ฝิ่น	เฮโรอีน	มอร์ฟีน
2520	11,903	12,187	120.67	380.99	68.25
2521	24,211	25,916	855.53	688.09	182.26
2522	25,725	27,988	739.83	399.13	153.99
2523	21,730	23,837	354.08	117.29	47.36
2524	27,735	29,880	414.45	323.33	102.17
2525	24,604	26,857	1,508.92	604.35	231.35
2526	28,151	30,658	1,594.82	831.87	290.28
2527	30,346	32,900	2,626.41	1,136.82	6.02
2528	32,374	34,618	1,450.28	1,450.28	-

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจมนตรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ความสำคัญของปัญหา

กลไกที่สำคัญของการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น ถ้าพิจารณาในแง่นิติศาสตร์แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าจะล้มฤทธิ์ผลมากนักน้อยเพียงโดยอ้อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ประการควบคู่กันไปได้แก่

- (1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- (2) มาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

โดยที่ขณะนี้ประเทศไทยมีกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องและใช้บังคับกับปัญหายาเสพติด โดยตรงอยู่เพียง 3 ฉบับ คือ

- (1) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528
- (2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
- (3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528

เนื่องจากความพยายามที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลโดยกำหนดมาตรการไว้ 4 ประการได้แก่ ด้านการปราบปราม ด้านการป้องกัน ด้านการคุมฟืชเสพติด และด้านการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติด ปรากฏว่าเท่าที่ผ่านมาแล้วยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ประกอบกับกระทรวงมหาดไทย มีนโยบายสนับสนุนให้แก้ไขกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด เพื่อให้มีมาตรการลงโทษผู้ผลิตและผู้ค้า และมีมาตรการริบทรัพย์สินที่เด็ดขาดและกว้างขวางยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้มีการพิจารณาถึงปัจจัยตามข้อ (2) ได้แก่มาตรการทางด้านกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมและสามารถเอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหานี้ได้เพียงใด ทั้งนี้เพราะกฎหมายจัดเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะกำหนดขอบเขตและอำนาจของเจ้าหน้าที่ ความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางและวิธีดำเนินการในการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ส่วนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ก็นับว่าความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ามาตรการทางกฎหมายดังกล่าว แต่เนื่องจากเป็นปัญหาเรื่องใหญ่ที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก จึงสมควรจะต้องแยกศึกษาโดยตรงอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

เมื่อได้วิเคราะห์ถึงกฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้แล้ว กล่าวได้ว่ายังไม่เอื้ออำนวยต่อการที่จะใช้สำหรับเป็นเครื่องมือป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีมาตรการที่จะใช้จัดการกับผลประโยชน์ทรัพย์สิน หรือสิ่งตอบแทน ที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ที่เป็นตัวการสำคัญได้ ทั้งนี้เพราะการกระทำความผิดประเภทนี้จะได้ผลตอบแทนที่สูงมาก ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจึงสามารถทุ่มเททรัพย์สินที่ได้มา เพื่อเสริมสร้างช่างานหรือสร้างอิทธิพลของตนให้รอดพ้นจากเงื้อมมือของกฎหมายได้ไม่ยาก และบางครั้งแม้จะถูกจับกุมและถูกลงโทษแล้ว เมื่อพ้นโทษออกมาก็ยังสามารถใช้ทุนทรัพย์ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด กลับมากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การปราบปรามยาเสพติดไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

แม้ว่าในประมวลกฎหมายอาญาจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินอยู่แล้ว ในมาตรา 32-37 แต่ในทางปฏิบัติก็เป็นการยากที่จะพิสูจน์ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินซึ่งเป็นเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดได้ และยิ่งไปกว่านั้นหากมีการโอนหรือถ่ายเทกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปยังผู้อื่น ก็ยังเป็นการยากที่จะพิสูจน์และติดตามเพื่อดำเนินการริบได้^๖

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้มาตรการยึดทรัพย์สินผู้ผลิตจำหน่าย นำเข้า ส่งออกยาเสพติด และสมควรยึดทรัพย์สินของภรรยาหรือสามีด้วย จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าได้มาโดยสุจริต ควรให้มีการยึดทรัพย์สินที่ได้มาภายหลังจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ หรือทรัพย์สินที่เกิดในภายหลังจากการโอนทรัพย์สินนั้น หรือผลประโยชน์ที่งอกเงยด้วย^๘

^๖ ไซยยศ เหมะรัชตะ, "สัมภาษณ์พิเศษ" วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (ก.ย. - ก.พ. 2528), หน้า 52 - 57.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^๘ สภาลังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัยศูนย์ประสานงานกลางองค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด รายงานการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเกี่ยวกับการใช้กฎหมายและการสำรวจความรู้สึกรู้สึกของประชาชนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อกฎหมายยาเสพติดและการใช้กฎหมายยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาเป็นของรัฐ", พ.ศ. 2527 (สารโรเนียว), หน้า 85 - 86.

ในหมื่นนักกฎหมายของเรามีความเห็นกันว่า กฎหมายของเรายังไม่เข้มข้นเท่าที่ควร หรือ ไม่เพียงพอที่จะให้เกิดความหลากหลายแก่ผู้กระทำผิดโดยเฉพาะผู้ค้ายาเสพติด ดังเช่นที่หลายประเทศใน เอเชียอาคเนย์มีมาตรการระงับในกฎหมายแล้ว เช่น การเปิดโอกาสให้มีการยึดทรัพย์สินของบุคคลผู้ต้อง สงสัยว่าค้ายาเสพติด หรือต้องคำพิพากษาของศาลให้ลงโทษฐานค้ายาเสพติด แล้วเปิดโอกาสให้ผู้ถูกยึด ทรัพย์สินนำยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลว่าตนได้ทรัพย์สินที่ถูกยึดมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทำนองเดียวกับ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามข้าราชการประพฤติกุจจริต (ป.ป.ป.) ของไทยเรา หากพิสูจน์ไม่ได้ ทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นต้องตกเป็นของรัฐ มาตรการดังกล่าวน่าจะปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดที่ทำมาหากินอยู่บนความ ทุกข์ทรมาณของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในประเทศไทย ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ยังลายนวลอยู่ เพราะกฎหมายเอื้อมไปไม่ถึง เนื่องจากผลของอิทธิพลทางด้านการเงิน^๔

นอกจากจะมีอิทธิพลทางด้านการเงินสูงแล้ว ผู้ประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดมักจะ เป็นผู้มีความรู้ทั้งในด้านกฎหมาย ด้านการข่าว และมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย จึงสามารถอาศัยความ ได้เปรียบและช่องว่างของกฎหมายหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่โดยตลอดมา ดังนั้น การจะแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดให้ได้ผล นอกจากการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาแล้ว ยังจำเป็นต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายเฉพาะเป็นพิเศษที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ของปัญหาอีกด้วย ทั้งนี้ เพราะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายในการแก้ปัญหา ยาเสพติดนั้น จะต้อง กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน จึงจำต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายรองรับหรือให้ อำนาจไว้อย่างเพียงพอที่จะสามารถดำเนินงานได้โดยสะดวก จึงกล่าวได้ว่ามาตรการทางกฎหมายมี ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงมีปัญหที่น่าสนใจควรทำการศึกษา 4 ประการ ดังนี้

1. มาตรการทางกฎหมายสำหรับป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย ที่มีอยู่ในปัจจุบัน จำเป็นจะต้องมีมาตรการทางกฎหมายเฉพาะเป็นพิเศษให้รับทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเกี่ยว กับยาเสพติดขึ้นไว้หรือไม่

^๔ อำนวย อินทภูติ, "สาส์นจากประธานศูนย์ประสานงานกลางองค์การภาคเอกชนต่อ ด้านยาเสพติด (ศ.อ.ส.)" วารสารต่อต้านยาเสพติด ปีที่ 2 เล่มที่ 2 (ก.ค.- ธ.ค. 2529), หน้า 13 - 14.

2. บทบัญญัติให้ริบทรัพย์สินนี้ จะเป็นการกระทบต่อสิทธิ ในทรัพย์สินของบุคคลตามหลักสิทธิมนุษยชน และหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่
3. การริบทรัพย์สินที่ได้มีการถ่ายเทกรรมสิทธิ์ หรือโอนไปยังบุคคลอื่นแล้ว จะกระทำได้เพียงใด และจะขัดกับหลักของกฎหมายอาญาที่ว่า "ไม่มีกฎหมายก็ไม่มีความผิด และไม่มีโทษ" (Nullum Crimen, Nulla Poena, Sine Lege) หรือไม่
4. ควรจะให้โอกาสเจ้าของทรัพย์สิน พิสูจน์หรือขอทรัพย์สินคืนได้หรือไม่ เพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่าควรจะต้องทบทวนนโยบายของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาเสพติดได้ดีกว่ามาตรการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดเพราะกฎหมายเป็นตัวกำหนดอำนาจ และขอบเขตการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานว่าจะดำเนินการกับปัญหาเสพติดได้เพียงใด โดยมาตรการนั้นจะต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลจนเกินความจำเป็น และไม่เป็นการขัดแย้งกับหลักเกณฑ์ หรือทฤษฎีทางกฎหมายอาญาในเรื่องที่เกี่ยวกับการลงโทษด้วย

ดังนั้น การศึกษารั้ครั้งนี้ จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 ประการ ดังนี้

- 2.1 เพื่อทราบความเป็นมาของปัญหาเสพติด และมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทยที่ใช้ในปัจจุบัน
- 2.2 เพื่อทราบแนวความคิดของการลงโทษทางอาญา และชนิดของโทษที่ควรนำมาใช้กับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของต่างประเทศ
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับใช้เป็นแนวทางเสนอแนะให้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3. ขอบเขตของการศึกษา

ดังได้กล่าวในข้อ 1.2 ว่าถ้าพิจารณาในแง่นิติศาสตร์ การแก้ไขปัญหาเสฟติดให้สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องอาศัยปัจจัย 2 ประการควบคู่กันไป คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับ ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้จะทำการศึกษาเฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเท่านั้น แต่โดยที่มาตรการทางกฎหมายที่จะใช้กับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสฟติด มีอยู่มากมายหลายวิธี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการในการลงโทษก็สามารถกระทำได้หลายลักษณะ เช่น ประหารชีวิตจำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน นอกจากนี้สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นคนต่างด้าว ยังมีมาตรการทางกฎหมายในเรื่องอื่น ๆ ที่สามารถดำเนินการได้อีก เช่น กฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ หรือกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมือง ฯลฯ เป็นต้น แต่ผู้เขียนเห็นว่ามาตรการลงโทษริบทรัพย์สินจะเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยเสริมมาตรการอื่น ๆ ดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสฟติดให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะกำหนดขอบเขตไว้เฉพาะมาตรการลงโทษริบทรัพย์สินเท่านั้น เนื่องจากเห็นว่าคดีการผลิตและค้ายาเสฟติด การลงโทษที่ตรงเป้าหมายและจะได้ผลมากที่สุดก็คือ การลงโทษเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินหรือการลงโทษทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด นอกจากจะเป็นผลดีในด้านการปราบปรามแล้ว ยังเป็นผลดีอย่างมากในการทำให้ผู้นั้นหมดโอกาสหรือหมดกำลังทรัพย์ที่จะนำไปใช้กระทำความผิดในครั้งต่อ ๆ ไปอีกด้วย ดังนั้นผู้เขียนจึงกำหนดขอบเขตไว้จะทำการศึกษาถึงจุดอ่อนของมาตรการลงโทษที่มีอยู่ในปัจจุบัน และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายริบทรัพย์สินในคดียาเสฟติดของสหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ โดยจะวิเคราะห์และแสดงให้เห็นถึงแง่มุมต่าง ๆ ของกฎหมายดังกล่าว เหตุที่เอากฎหมายของประเทศดังกล่าวมาศึกษาเปรียบเทียบ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่า เป็นกฎหมายที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงเสร็จสิ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ ย่อมจะมีความทันสมัยต่อสภาพปัญหาเสฟติดในปัจจุบันมากที่สุด

4. วิธีการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมาย และแนวความคิด ตลอดจนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางอาญา ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่จะต้องทำการศึกษารูปแบบการวิจัยเอกสารต่าง ๆ และนอกจากนี้ยังได้นำเอาสถิติเกี่ยวกับยาเสฟติดมาแสดงเป็นข้อมูลประกอบไปอีกด้วย

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาคั้งนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดของประเทศไทย แนวทฤษฎีของการลงโทษทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายในเรื่องการริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ ดังนั้น การศึกษาคั้งนี้จึงคาดว่าจะเกิดประโยชน์ดังนี้

5.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของปัญหายาเสพติด และมาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

5.2 ทำให้ทราบถึงแนวความคิดของการลงโทษทางอาญาโดยทั่วไป สำหรับนำมาพิจารณาใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับความผิดในคดียาเสพติด และแนวความคิดในการลงโทษทางทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติด ตลอดจนแนวทางรูปแบบ และเนื้อหาของกฎหมายของประเทศต่าง ๆ

5.3 สามารถนำเอาข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะผลที่ได้รับจากการศึกษาคั้งนี้ ไปใช้เป็นข้อพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของไทยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยนำเอามาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดมาใช้เพื่อให้บังเกิดผลดีในด้านการป้องกันและปราบปราม

5.4 เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางการศึกษาในประเด็นแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย